

Hledání ztraceného domova aneb problém bezdomovectví v současném Japonsku

Jan Sýkora (ÚAS FF UK)

Kde domov můj?

Milan Kundera, Slova, pojmy, situace (2014):

Místo, kde mám své kořeny, ke kterému patřím. Topografické hranice jsou určeny dekretem srdce.

Koncept „domova“ → viz Robert Ardrey, *Territorial Imperative: A Personal Inquiry into the Animal Origin of Property and Nations* (1966)

Ztráta domova → zdroj sociální exkluze

Sociální exkluze jako konceptuální základ společenskovedního výzkumu

René Lenoir, *Les Exclus: Un Français sur Dix* (1974)

mentálně a tělesně handicapovaní lidé, osoby se sebevražednými sklony, stárnoucí invalidé, zneužívané děti, drogově závislí lidé, delikventi, rodiče s neúplnými rodinami, problémové domácnosti, asociální živly žijící na okraji společnosti, a jiné sociálně 'nepřizpůsobivé osoby'

Hilary Silver, *Social Exclusion* (2007)

vícedimenzionální proces, ve kterém jsou jednotlivci či celé skupiny osob vytěsňováni na okraj společnosti a je jim omezován nebo zcela odepřen přístup ke zdrojům běžně dostupným pro ostatní členy společnosti

Taxonomie bezdomovectví → viz Jan Keller, *Posvícení bezdomovců* (2013)

→ fyzické vs. statusové bezdomovectví

Bezdomovectví v historické perspektivě

období Tokugawa (1603-1868) → „lidé bez přístřeší“ mimo danou sociální strukturu

moderní období (od 1868 do 30. let 20. stol.) → první snahy o řešení s hosp. krizí

poválečná společnost → na okraji veřejných zájmů, konflikty v 70. letech, zviditelnění na přelomu 2008/2009 se změnami na trhu práce

Současná situace - problémy

a) nejasné definice „bezdomovectví“ → Zákon o zvláštních opatřeních na podporu soběstačnosti bezdomovců (2002/2012, 2017): „lidé, kteří bezdůvodně tráví svůj každodenní život v městských parcích, na nábřežích řek, na ulicích na nádražích a v dalších budovách“

b) výsledky Celostátního šetření o aktuálním stavu bezdomovců (2003-2023) → vykazované počty vs. reálná situace „na ulici“

Zdroje rostoucího (převážně statutárního) bezdomovectví (od 90. let)

a) ekonomický rámeček → změny na trhu práce od 90. let → růst podílu nestandardního zaměstnání

b) politický/právní rámeček → Zákon o vysílání zaměstnanců (1986/1999/2015/2020)

c) sociální rámec → proměny japonské společnosti → sociální disparita, ekonomická nerovnost, rostoucí míra chudoby

Koncept pracujících chudiny (*working poor*)

pracující chudí = pracující s příjmem pod stanovenou hranicí chudoby → problém definičního vymezení termínů „pracující“ a „hranice chudoby“

USA (absolutní hodnota) vs. EU (relativní hodnota)

Japonsko → příjem nižší než polovina mediánu disponibilního důchodu

Trendy v bezdomovectví aneb hledání cesty k domovu

a) změna věkové struktury → od starého muže k mladistvým

b) změny ve „viditelnosti“ → od zjevného ke skrytému

c) změny ve společenské „citlivosti“ → od soucitu k lhostejnosti/ignoraci

Literatura

Ardrey R. (1966). *Territorial Imperative: A Personal Inquiry into the Animal Origin of Property and Nations*. New York: Atheneum.

Keller, J. (2013). *Posvácení bezdomovců*. Praha: Sociologické nakladatelství.

Kundera, M. (2014). *Slova, pojmy, situace*. Brno: Atlantis.

Lenoir, R. (1974). *Les Exclus: Un Français sur Dix*. Paris: Le Seuil.

Silver, H. (2007). *Social exclusion: comparative analysis of Europe and Middle East Youth*. Washington: Wolfensohn Center for Development.

Sýkora, J. (2018). „In Search of Lost Home: The Problem of Homelessness in Contemporary Japan“. In: Tírala, M. (ed.). *Crossing the Time and Space: From the Perspective of Japanese Studies*. Praha: Nová vlna.